
УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

УДК 338.24:40

О. П. Мовчан, здобувач,
І. Л. Желдак, здобувач**ПЕРЕДУМОВИ АКТИВІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
РОЗВИТКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ**

Анотація. У статті визначено, що розвиток телекомунікацій є необхідною умовою економічного прогресу і руху до постіндустріального суспільства в країнах з перехідною економікою. Визначено, що основними особливостями телекомунікацій є стрімкий розвиток, постійні зміни технологій, лібералізація національних ринків. Зазначено, що найсуттєвішою проблемою розвитку телекомунікацій сьогодні є нерівномірність розвитку у світі.

Ключові слова: регулювання, телекомунікації, розвиток, глобалізація, послуги, технологічний прорив.

О. П. Мовчан, соискатель,
И. Л. Желдак, соискатель**ПРЕДПОСЫЛКИ АКТИВИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ
РАЗВИТИЯ ТЕЛЕКОММУНИКАЦИОННОЙ ОТРАСЛИ**

Аннотация. В статье определено, что развитие телекоммуникаций является необходимым условием экономического прогресса и движения к постиндустриальному обществу в странах с переходной экономикой. Определено, что основными особенностями телекоммуникаций является стремительное развитие, постоянные изменения технологий, либерализация национальных рынков. Указано, что существенной проблемой развития телекоммуникаций сегодня является неравномерность развития в мире.

Ключевые слова: регулирование, телекоммуникации, развитие, глобализация, услуги, технологический прорыв.

O. P. Movchan, candidate of economic sciences, degree seeker,
I. L. Zheldak, candidate of economic sciences, degree seeker**BACKGROUNDS OF STATE REGULATION ACTIVATION OF DEVELOPMENT OF
TELECOMMUNICATION SECTOR**

Abstract. The article shows that the development of telecommunications is essential for economic progress and the movement to post-industrial society in the countries of transition economies. It was determined that main features of telecommunications are the rapid development, the constant changes of technologies, the liberalization of national markets. It was indicated that the significant problem of development of telecommunications today is unevenness of development in the world.

Keywords: regulation, telecommunications, development, globalization, services, technological breakthrough.

Актуальність теми дослідження. Глобалізація економічного життя і зростаюча роль технологічних інновацій суттєво підвищили роль інформації як одного з ключових чинників забезпечення конкурентоспроможності у сучасній економіці. Телекомунікації стали інтегральною частиною бізнесу і забезпечують внутрішні та міжнародні потоки інформації у процесі прийняття ділових рішень. Обсяг інформації, яка передана через інформаційно-телекомунікаційну інфраструктуру, подвоюється в світі кожні 2-3 роки, що посилює значення телекомунікації як на рівні компанії, так і в цілому в світовій економіці, що у свою чергу підсилює процеси глобалізації.

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Мета статті полягає у визначенні основних передумов активізації регулятивних процесів у телекомунікаційній сфері з урахуванням світового досвіду.

Аналіз останніх досліджень. У процесі економічного розвитку активне використання телекомунікаційних технологій забезпечує перехід до інформаційного суспільства, коли інформація стає найважливішим економічним ресурсом. Тому активний розвиток телекомунікацій сьогодні є необхідною умовою економічного прогресу і руху до постіндустріального суспільства в країнах з перехідною економікою. Сьогодні у більшості країн телекомунікації розвиваються випереджальними темпами щодо національних економік, подекуди компенсуючи коливання ВВП і обганяючи стадії загального розвитку багатьох країн.

Неймовірний технологічний прорив щодо пропозиції відповідав не менше стрімкому зростанню попиту на традиційні і нові послуги, що дозволило ринку телекомунікаційних послуг вирости в кілька разів за останні 15 років, збільшивши свою частку як у ВВП в цілому, так і в послугах.

Виклад основного матеріалу. Важливу роль у розвитку інформаційно-комунікаційних технологій грає регулювання галузі. Перш за все, стрімкий розвиток технологій ліквідує різницю між телекомунікаціями та інформаційними технологіями, у зв'язку з чим сьогодні ці дві галузі все частіше розглядаються і регулюються як одна єдина. Технологічний розвиток інформаційно-телекомунікаційної галузі змушує постійно коригувати діюче регулятивне середовище, формує нові підходи до створення найкращих умов розвитку галузі в контексті постійних технологічних інновацій.

Телекомунікації в Україні стрімко розвивалися в період 1996-2008 рр. В цей період галузь була однією з лідерів за темпами зростання, випереджаючи такі галузі як нафтогазова і металургійна. По вкладу телекомунікацій у ВВП Україна наближалася до показників розвинених країн.

Сьогодні, в умовах вирішення проблеми доступу до основних телекомунікаційних послуг, постає питання подальшого розвитку галузі. Якщо раніше розвиток відбувався, головним чином, за рахунок збільшення охоплення споживачів новими послугами, то сьогодні основним фактором розвитку повинна стати інтенсифікація використання інформаційних телекомунікацій.

Основними особливостями телекомунікацій є стрімкий розвиток, постійні зміни технологій, які кожні кілька років коригують раніше зроблені прогнози. Тому аналіз сучасного стану та перспектив розвитку такої динамічної галузі як телекомунікації, для визначення пріоритетів розвитку, необхідно здійснювати кожні 2-3 роки.

Основна тенденція останніх 15 років – бурхливий розвиток мобільного зв'язку та Інтернету - практично весь приріст користувачів телекомунікаційних мереж припадав саме на них [3]. Відповідно, змінилася і структура доходів галузі - частка доходів від мобільного зв'язку зросла з 5% до 50%, частка доходів від фіксованого зв'язку зменшилася з 82% до 34% [3]. За останні 15 років саме мобільний зв'язок був головним чинником зростання доходів галузі, забезпечуючи більшу частину приросту доходів галузі, водночас доходи від фіксованого зв'язку не змінювались (щорічний середній приріст близько 3%) щодо мобільного зв'язку (щорічний середній приріст більше 27%). Таким чином, аналіз динаміки структури доходів від надання телекомунікаційних послуг дозволяє сформулювати наступну тезу – зменшення значення фіксованого зв'язку при збільшенні значення мобільного на телекомунікаційному ринку було визначальним фактором розвитку галузі протягом кінця ХХ та початку ХХІ ст.

Ще одним важливим чинником зростання телекомунікацій стала лібералізація ринків, яка дозволила вільно переміщувати нові технології та розробки з розвинених ринків на менш розвинені. Зняття бар'єрів для іноземних компаній дозволило побудувати сучасні телекомунікаційні мережі на ринках, що розвиваються. Аналіз розвитку великих телекомунікаційних операторів в той період (1990-2000-і рр.) свідчить про те, що експансія на зарубіжні ринки і розвиток нових технологій, у першу чергу, бездротового зв'язку стали основними рушійними силами зростання [3]. В результаті, сьогодні більшість великих телекомунікаційних компаній є транснаціональними. Інтерналізація операторів посилюється з кожним роком, а послуги бездротового зв'язку є одним з основних напрямків бізнесу, причому частка мобільних послуг у виручці збільшується з кожним роком. Найяскравішим прикладом інтерналізації телекомунікаційних компаній є найбільший у

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

світі по доходах британський оператор мобільного зв'язку Vodafone, який починаючи з 2007 року майже 90% доходів отримує за кордоном [1].

Важливою проблемою розвитку телекомунікацій сьогодні є нерівномірність розвитку телекомунікацій у світі. Для позначення даної проблеми був навіть введений спеціальний термін "digital divide" [1]. Ця проблема актуальна як на національному рівні (нерозвиненість телекомунікацій у сільській та малонаселеній місцевості через нерентабельність надання телекомунікаційних послуг, так і в глобальному масштабі. "Digital divide" є однією з найважливіших проблем сучасної економіки. На жаль, її не можна розв'язати, лише за рахунок розбудови телекомунікаційних мереж в країнах, що розвиваються. Коріння проблеми сягають економічних, соціокультурних та політичних чинників, серед яких основними є рівень доходів населення, рівень грамотності, мовні проблеми, наявність фізичної інфраструктури, рівень інвестицій в телекомунікації, політична стабільність, чіткість і визначеність регулювання у галузі, розміщення і щільність населення в країні.

На нашу думку, сьогодні важливо створити і сприяти поширенню такого регуляторного середовища, яке б сприяло залученню інвестицій та розвитку телекомунікацій країн, що розвиваються, що, в свою чергу, сприятиме скороченню масштабу "digital divide" і збільшенню доступності інформаційних технологій для більшої частини населення світу.

Розвиток телекомунікацій тісно пов'язаний з розвитком економіки – чим вище рівень розвитку економіки, тим вище рівень розвитку телекомунікацій. При цьому існує і зв'язок у зворотньому напрямку, зростання телекомунікаційної галузі крім збільшення числа робочих місць збільшує ефективність інших галузей економіки. Цікава залежність відносної величини розвитку телекомунікацій та економіки на різних етапах розвитку економіки. До певного рівня ВВП на душу населення залежність пряма – чим вище рівень ВВП на душу населення, тим вище частка телекомунікацій у ВВП [2]. Потім залежність стає зворотною – при досягненні певного рівня розвитку частка телекомунікацій у ВВП починає знижуватися, що свідчить про існування граничного набору телекомунікаційних послуг, необхідного споживачеві, вартість якого не перевищує певної величини.

Кінець ХХ століття став часом стрімких технологічних змін у телекомунікаційній галузі. Причому більшість технологічних інновацій, пропонованих постачальниками послуг, виявилися затребуваними споживачами, таким чином, попит на послуги відповідав пропозиції. Сьогодні в значній мірі сам ринок (попит) провокує різні технологічні новинки і зміни, які є необхідною відповіддю на зростання обсягів і характеру трафіку, а також різним вимогам споживачів до якісних характеристик передачі трафіку (у тому числі вимоги мобільності). При цьому сьогодні сама телекомунікаційна інфраструктура відходить на другий план, поступаючись домінуючою роллю різним сервісам, реалізованим на базі даної інфраструктури [1].

На даний час серед глобальних тенденцій телекомунікаційного ринку, напрям і силу яких визначають технологічні чинники, можна виділити наступні: подальший розвиток бездротових мереж, розвиток широкосмугового доступу в Інтернет, розвиток ІР-додатків, конвергенція мереж та послуг.

Найважливішим фактором розвитку телекомунікаційної галузі поряд з технологічними змінами є реформування регуляторного середовища. Аналіз світового досвіду реструктуризації телекомунікаційної галузі з метою підвищення ефективності і розвитку конкуренції, а також основних сучасних тенденцій, дозволяє виявити основні напрямки реформування галузі [2]:

- зміна структури галузі;
- регулювання приєднання мереж операторів, у тому числі міжоператорських тарифів;
- регулювання тарифів для кінцевих користувачів;
- надання соціально-значущих нерентабельних послуг зв'язку;
- зняття обмежень на іноземні інвестиції;
- розподіл обмежених ресурсів (насамперед частотного спектру);
- постійне відстеження нових послуг і створення найбільш сприятливих умов для них - відповідність регулятивного середовища сучасним тенденціям розвитку телекомунікацій.

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Висновки. В умовах докорінної зміни структури галузі та постійних технологічних змін саме реформа регулювання галузі, адекватна всім викликам, здатна забезпечити посилення конкуренції в галузі та надання сучасних телекомунікаційних послуг більшій частині населення.

Практично щорічні технологічні інновації в галузі телекомунікацій також вимагають особливого підходу, часто певних преференцій протягом періоду впровадження, для забезпечення їхнього використання і подальшого посилення конкуренції. Водночас, регулювання галузі має відображати інтереси всіх верств населення країни без винятку і забезпечувати мінімальний набір сучасних телекомунікаційних послуг усім бажаючим за доступними регульованими цінами з метою скорочення масштабів “digital divide”.

Література

1. Аникин О. Б. Мировой рынок телекоммуникаций: современные тенденции, стратегии и перспективы развития : монография / О. Б. Аникин. – М. : ГУУ, 2009. – 170 с.
2. Про схвалення Концепції розвитку телекомунікацій в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.06.2006 р. № 316-р [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/316-2006-%D1%80>
3. Мовчан О. П. Телекомунікаційна галузь як база розбудови інформаційного суспільства / О. П. Мовчан // Формування ефективних механізмів управління в умовах пріоритетності знаннєвої компоненти економічного розвитку: [монографія] / За заг.ред. Л.С. Ладонько. – Ніжин : ФОП Лук'яненко В.В.; ТПК “Орхідея”, 2013. – С. 177-189.

References

1. Anikin, O. B. (2009). *Mirovoy rynek telekommunikatsiy: sovremennyye tendentsii, strategii y perspektivy razvitiya: monohrafiya* [The world market of telecommunications: current trends, strategies and prospects of development: Monograph]. Moscow: HUU [in Russian].
2. Cabinet of Ministers of Ukraine (2006). *Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku telekomunikatsii v Ukraini : Rozporiadzhenia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 07.06.2006 r. # 316-r* [On approval of the Concept of telecommunication development in Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine of 07.06.2006 # 316]. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/316-2006-%D1%80> [in Ukrainian].
3. Movchan, O. P., & Ladonko, L.S. (Ed.). (2013). *Telekomunikatsiina haluz yak baza rozbudovy informatsiinoho suspilstva* [Telecommunication branch as the basis for development of information society]. *Formuvannia efektyvnykh mekhanizmiv upravlinnia v umovakh priorytetnosti znannievoi komponenty ekonomichnoho rozvytku: [monohrafiia]. [Formation of an effective mechanisms of control in terms of priority of knowledge of economic development components: [monograph]]*. Nizhyn: entrepreneur Lukianenko, V.V.; “Orkhidea” [in Ukrainian].

Надійшла 22.11.2014